
Két ellés közötti idő elemzése a szendrői (Bábolna Rt.) ile de france, suffolk és Bábolna TETRA tenyészetben

Harcza Attila – Pál Gábor – Komlósi István –
Jávor András

Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum,
Mezőgazdaságtudományi Kar,
Állattenyésztés- és Takarmányozástani Tanszék, Debrecen
harcza.attila@babolnart.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

A Bábolna Rt. szendrői törzstenyészetében vizsgáltuk három különböző genotípus esetén a két egymást követő ellés közt eltelt időt. Ile de france, suffolk és Bábolna TETRA anyajuhok szolgáltatották az adatokat a további értékelésekhez. A vizsgálat elsődleges célja az volt, hogy feltárjuk, hogy van-e szignifikáns különbség az egyes paraméterek vonatkozásában (törzskönyvi osztály, bárányozási évszak, bárányozási típus és az évjárat hatása) a két ellés közt eltelt idő közt. 9471 ile de france, 1244 suffolk és 7618 Bábolna TETRA anyajuh termelési paramétereit gyűjtöttük össze és dolgoztuk fel. Az elvégzett értékelés a 1989-1999 közötti időszakot fedte le. Megállapítottuk, hogy nem volt az összes vizsgált paraméternek szignifikáns hatása a két ellés közti időre.

Kulcsszavak: két ellés közti idő, ile de france, suffolk, Bábolna TETRA

SUMMARY

Lambing frequency of three different genotypes was evaluated in the breeding stock of Babolna c.o. Szeendrő. Ile de France, Suffolk and Babolna TETRA breeding ewes gave the data for the further evaluation. The main aim of this research was to find out if there is any significant effect of selected parameters (registration class, lambing season, lambing type and the years) on the lambing frequency, the period between consecutive lambings. Production parameters of 9,471 Ile de France, 1,244 Suffolk and 7,618 Babolna TETRA ewes were collected and processed. The analysis covered the period between the years 1989-1999. It was concluded that not all of the evaluated parameters had a significant effect on lambing frequency. Not all of the genotypes showed significant differences, according to the examined parameters.

Keywords: lambing frequency, Ile de France, Suffolk, Babolna TETRA

BEVEZETÉS

A magyar juhtenyésztési ágazat fejlesztése nem halogatható tovább. Számos összetevője van annak, hogy jövedelmező szinten tudjon az ágazat működni. A kedvezőtlen fajtastruktúra, a tartási rendszer alacsony színvonala, a hagyományosan alacsony színvonalú takarmányozás, a rossz munkaerő-felhasználás az oka annak, hogy sem nemzeti, sem nemzetközi szinten nem tud az ágazat jelentős szerepet betölteni.

A magyar tenyésztési szerkezet mintegy húsz különböző fajta használatán alapul. Ezek között a

merinó bír a legnagyobb jelentőséggel, emellett számos genotípust keresztezési partnerként használnak. Munkánk során vizsgáltuk a suffolk, ile de france és Bábolna TETRA fajtákat, melyek nagy jelentőséggel bírnak, hisz jó tartási rendszerben, a nemzeti szintet meghaladó színvonalú adatgyűjtés mellett folyik tenyésztésük.

9471 ile de france, 1244 suffolk és 7618 Bábolna TETRA anyajuh szolgáltatotta a kiindulási adatokat a vizsgálatainkhoz. Az adatgyűjtést követően elemeztük azokat, hogy feltárjuk az esetleges különbségeket az egyes genotípusok és a vizsgált paraméterek között.

A két ellés közt eltelt idő egyre nagyobb jelentőséggel bír a bárány-előállító termelők számára, hisz ez alapvetően meghatározza az eladható bárányok mennyisége mellett a szezonálisan elérhető árszínvonalat is.

IRODALMI ÁTTEKINTÉS

Az ile de france Magyarország második legjelentősebb fajtája – bár töredéke a merinónak – az egyedszám tekintetében. A tetra szapora anyai vonal (Bábolna TETRA x ile de france) Magyarország legnagyobb anyai vonala lett az utóbbi évek során. A fajta kiválóan alkalmas fajtatiszta tenyésztés és keresztezések esetén is, alkalmas a hatékonyság növelésére a legtöbb tenyésztő és árutermelő állományban (Kukovics, 2000). A suffolk a legtöbbet ajánlott apai vonal. A merinó 44,6%-os húskihozatalával szemben a suffolk képes az 50%-os szintre is, mely egy figyelemreméltó eredmény. A suffolk kosok utódai jobb hús- és hús-csont arányt mutatnak (Mihálka et al., 1983). A fajta amerikai változata egyre elterjedtebb lesz azokon a területeken, ahol a bárányokat 30 kg, vagy annál nagyobb élősúlyban vágják le (Kukovics, 2000). A Bábolna TETRA keresztezésekben való használatának célja az volt, hogy javítsák a szaporasági és az anyai tulajdonságokat. A tesztkeresztezések eredményei alapján a következő fajták vettek részt az új fajta kialakításában: magyar fésűsmerinó, finn landrace és romanov. A fajta gazdaságosan alkalmazható fajtatiszta tenyésztésben és keresztezések alkalmával is. A fajta nagy szaporasággal és jó anyai tulajdonságokkal rendelkezik (Harcza, 2000).

A két ellés közt eltelt idő megmutatja, hogy mennyi idő telt el két egymást követő ellés közt. Amennyiben növeljük az anyajuh élete során az

ellések számát, a bárány-előállítás is pozitívan változik. Ez anyajuhonként maximalizálható, ha korábban vesszük tenyésztésbe és kevesebb idő telik el az egymást követő bárányozások közt. A tavaszi szezonális anósztrusz általában jellemző a juhra, ebben az időszakban mért fogamzási ráta alkalmas az aszezonális mérésére (Lewis et al., 1996). A két ellés közt eltelt idő folyamatosan változik, a rövidebb illetve hosszabb pihenő időszakok váltják egymást.

ANYAG ÉS MÓDSZER

Az egyes fajták értékelése során a következő paraméterekről gyűjtöttünk adatokat: egyedszám, napi testtömeg-gyarapodás, éves kori testtömeg, két éves kori testtömeg, gyapjú hossz, gyapjú finomság, bunda tömeg, szaporasági ráta, 100 anyára jutó bárányszám, ikerellő anyák aránya, bárányozási évszak hatása, index pontszám, teljesítményvizsgálat, külső testalakulás, bárányozási típus, szerviz periódus, napokban. A fent említett paraméterek közül csak néhányat értékeltünk.

A gyűjtött adatok értékelésére a Mixed Model Least-Squares and Maximum Likelihood Computer Programot (Copyright 1990 Walter R. Harvey) használtuk.

EREDMÉNYEK

Arra a kérdésre kerestünk választ, hogy van-e statisztikailag igazolható hatása a vizsgált paramétereknek a két ellés közt eltelt időre. A következő paraméterekre gyűjtöttünk adatokat: *törzskönyvi osztály, bárányozási évszak, bárányozási típus* és az egyes évek hatása.

Törzskönyvi osztályon a tenyészállatok, leszármazási viszonyokon alapuló osztályozását értjük. Ennek értelmében négy különböző osztályt lehet megkülönböztetni: A (mindkét szülő A törzskönyvi osztályba tartozó tenyészállat), B (mindkét szülő legalább B törzskönyvi osztályba tartozó tenyészállat), E (törzskönyvezett kos és ismeretlen származású anya ellenőrzött utóda), X típus*. *Bárányozási évszak* alapján négy különböző időszakot különböztetünk meg: tavasz, nyár, ősz és tél. *Bárányozási típuson* az egyes, iker és hármas alkotat értjük.

Az 1., 2. és 3. táblázat szemlélteti az egyes genotípusokra jellemző két ellés közt eltelt idő paramétereit.

*hiányzó adat

1. táblázat

Két ellés közt eltelt idő, ile de france

		Főátlag(4)	Szórás(5)	Signifikancia(6)	SZD %
Törzskönyvi osztály(1)	A	382,2	21,83	a	37,95851
	B	379,5	22,96	a	
	E	509,6	22,41	b	
	X	356,5	24,24	a	
Bárányozási évszak(2)	tavaszi(7)	413,3	22,40	a	25,54182
	nyár(8)	393,8	23,42	a	
	ősz(9)	410,4	22,29	a	
	tél(10)	410,3	22,27	a	
Bárányozási típus(3)	1	408,3	15,10	a	172,3493
	2	405,7	15,37	a	
	3	406,9	50,27	a	
Az eltérő betűvel jelzettek P<0,001 szinten különböznek(11)					

Table 1: Lambing frequency, Ile de France

Registration class(1), Lambing season(2), Lambing type(3), Average(4), Deviance(5), Significance(6), spring(7), summer(8), autumn(9), winter(10), a, b, means differ at P<0,001(11)

2. táblázat

Két ellés közt eltelt idő, suffolk

		Főátlag(4)	Szórás(5)	Signifikancia(6)	SZD %
Törzskönyvi osztály(1)	A	328,7	21,36	a	139,3486
	B	321,0	34,18	a	
	E	342,9	26,15	a	
	X	294,3	44,75	a	
Bárányozási évszak(2)	tavaszi(7)	341,2	25,27	a	60,87427
	nyár(8)	310,1	32,04	a	
	ősz(9)	296,2	26,21	a	
	tél(10)	339,3	25,74	a	
Bárányozási típus(3)	1	316,7	24,50	a	67,02291
	2	320,5	24,99	a	
	3	327,9	30,55	a	
Az eltérő betűvel jelzettek P<0,001 szinten különböznek(11)					

Table 2: Lambing frequency, Suffolk

Registration class(1), Lambing season(2), Lambing type(3), Average(4), Deviance(5), Significance(6), spring(7), summer(8), autumn(9), winter(10), a, means differ at P<0,001(11)

Két ellés közt eltelt idő, Bábólna TETRA

		Főátlag(4)	Szórás(5)	Significancia(6)	SZD %
Törzskönyvi osztály(1)	A	361,8	65,86	a	54,28661
	B	348,5	66,24	a	
	E	425,8	65,63	b	
	X	317,2	67,54	c	
Bárányozási évszak(2)	tavaszi(7)	375,1	66,06	a	26,29986
	nyár(8)	351,9	65,96	a	
	ősz(9)	344,1	66,19	b	
	tél(10)	382,1	65,98	a	
Bárányozási típus(3)	1	350,9	38,74	a	772,1701
	2	345,7	38,60	a	
	3	334,8	40,55	a	
	4	421,9	215,87	a	

Az eltérő betűvel jelzettek $P < 0,001$ szinten különböznek(11)

Table 3: Lambing frequency, Bábólna TETRA

Registration class(1), Lambing season(2), Lambing type(3), Average(4), Deviance(5), Significance(6), spring(7), summer(8), autumn(9), winter(10), a, b, c, means differ at $P < 0,001$ (11)

Az 1. táblázatból kitűnik, hogy mindössze az „E” törzskönyvi osztályba tartozó anyajuhok töltöttek több időt üresen két ellés közt. Ez a különbség szignifikánsnak bizonyult. A többi paraméter nem hozott statisztikailag igazolható különbséget $P < 0,001$ szinten.

Suffolk anyajuhok esetén egyik vizsgált paraméter sem eredményezett szignifikáns különbséget a két ellés közti idő vonatkozásában (2. táblázat).

A Bábólna TETRA anyajuhok mutattak a legtöbb esetben statisztikailag igazolható különbséget a két ellés közti idő vizsgálata során, $P < 0,001$ szinten. Az

E törzskönyvi osztály anyajuhai („E”) töltötték a szignifikánsan több, míg az X törzskönyvi osztály anyajuhai a kevesebb időt üresen két egymást követő ellés közt. A két törzskönyvi osztály („E” és „X”) mellett az őszi bárányozási évszak is szignifikánsan hatott a két ellés közti időre, a hatás pozitív volt (3. táblázat).

Az is nyilvánvaló a táblázatokból, hogy a bárányozási típus nem hatott egyik genotípus esetében sem szignifikánsan a két egymást követő ellés közti időre.

Az 1. ábra mutatja az egyes években, a két ellés közt eltelt időben fennálló különbségeket.

1. ábra: Az egyes genotípusokra jellemző két ellés közt eltelt idő

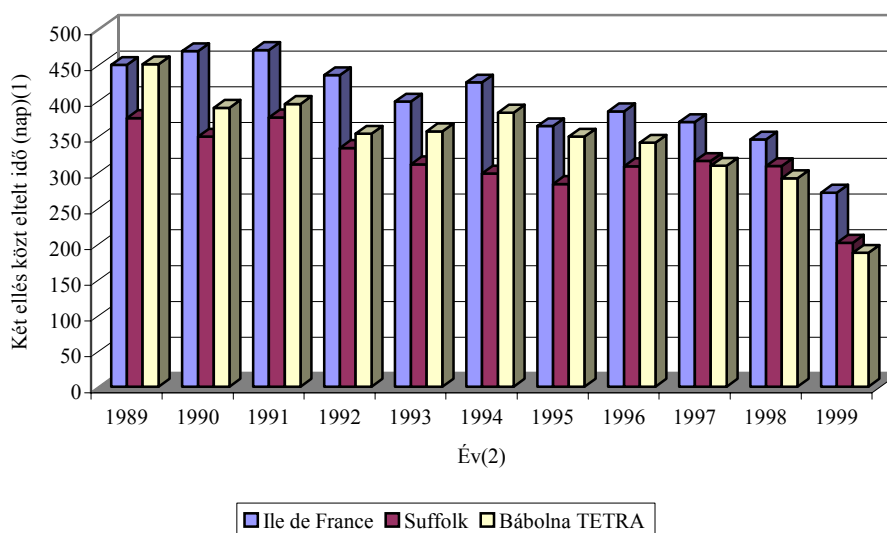

Figure 1: Lambing frequency of different breeds by year

Lambing frequency (days)(1), Year(2)

Szembevetendő az ábrából, hogy a vizsgált periódus alatt folyamatosan csökkent a két egymást követő ellés közti idő. Mind a három genotípus mutatott némi ingadozást a vizsgált tulajdonság

viszonylatában, de végeredményben folyamatos csökkenés volt tapasztalható a két ellés közt eltelt időben.

IRODALOM

- Harcza A. (2000): A hazai fajta és genotípus kalauz. Bábolna TETRA. In: Tenyésztési- és Fajtahasználati útmutató. (Szerk.: Jávor A.-Fésüs L.) Debrecen-Szikszó-Herceghalom, Lícium-Art Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft., 97-99.
- Kukovics S. (2000): A húsmínőség javítása és a szaporaság fejlesztése a juhtenyésztésben. Állattenyésztés és Takarmányozás, 49. 5. 471-480.
- Lewis, R. M.-Notter, D. R.-Hogue, D. E.-Magee, B. H. (1996): Lambing frequency in the STAR Accelerated Lambing System. Journal of Animal Science, 74. 1511-1522.
- Mihálka T. et al. (1983): J-ÁKI hibridvégtermék hizlalási és vágási eredményeinek vizsgálata. Az Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóközpont Közleményei, Gödöllő, 277-281.